СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 105. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 5. мая, 1923. — VOL. XXXI. — No. 105. — Jersey City, N. J., Saturday, May 5, 1923. — THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

ПЕРЕЛЕТІЛИ ПОНАД АМЕРИКУ ВПОПЕРЕК ЗА 27 ГОДИН

САН ДІЕҐО, Каліфорнія, 3. мая. — О годині 12. мінут 26 сполудня після Пасификового часу (після східного сонічного часу о годині 3. мінут 26) прилетів сюди великий військовий моноплян, котрий виїхав з летничого поля в Ґемстеді, на Лонг Айленд, коло Ню Йорку, 26 годин передтим в безпереривну подорож понад американську сушу.

В той спосіб сей аероплян перлетів за 26 годин простір 2,700 миль. Такого лету ще досі не виконав ніхто, бо найліпший безпереривний лет був перелет Атлянтійського океану в 1919. році двома військовими летунами, але дорога тоді виносила майже о цілих тисячу миль менче.

Літаком, що летів понад Америку кермували два військові летуни: поручник Овклі Ґ. Келі та поручник Джан Мекреді. В ночи вони керувалися лишень при помочи компасу. Подорож відбулася без пригоди. Коли вже доїзджали до Сан Дієґо, машина їх літака почала працювати слабо, так що летуни почали вже побоюватися, що вона зовсім стане та їх може стрінути якесь нещасте. Та аеронавтам вдалося якось направити машину, і вони щасливо опустилися на поле призначення.

ПРИПИСУЮТЬ ВЕЛИКЕ ЗНАЧІННЄ ЛЕТОВИ.

В цілій Америці їх подорож викликала не лишень велике вдоволенне, але й найріжнійші роздумування над практичною вагою сьої небувалої події.

Побідних летунів просто засипано ґратуляційними телеграмами, межи котрими є телеграми від найвисших урядників, військових провідників, учених, тощо.

Практичні інжинери та підприємці добачують в сьому леті доказ, що літак таки получить зі собою краї та народи тіснійше, як се досі могло зробити яке инче комунікаційне средство. Другі летуни так запалилися сим осягом, що декотрі з них плянують перелет понад Америку протягом одного дня.

БОРОТЬБА ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

АЛБАНІ, Ню Йорк, 3. мая. — Боротьба проти піддержки прогибіційного закона стейтовою владою зближається вже до кінця, і сими днями сподіються ухвалення стейтовою леґіслятурою резолюції, якою відкличеться давнійший закон про поміч стейту для федеральної влади в виконуванню прогибіції.

УБИЙСТВА ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ.

В місточку Еквінак, Па. коло Скрентону, бутлеґери вбили федерального прогибіційного урядника Джорджа Непа. Волтер Декер, на котрого вказали яко на вбийника урядник, поповнив самовбійство.

АМЕРИКАНСЬКІ НАФТЯРІ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ АНГЛІЙСЬКИМ ТА ФРАНЦУЗЬКИМ

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — В своїй промові перед Національним Пресовим Клюбом бувший контрадмірал американської военної фльоти К. М. Честер, котрий роздобув від турецького націоналістичного уряду важні нафтові концесії, заявив, що ані Англія ані Франція не поважуться піднести справи сих концесій на межинародній конференції в Лозані.

Межи другим Честер сказав, що Туреччина відкинула була пропозиції найбільшої американської нафтової спілки, Стендард Ойл Ко., котрої вона боїться більше як цілої Англії.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ БУДІВЛЯНОЇ ЮНІЇ

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Процес проти 36 членів будівляних юній, обжалованих за ставлення незаконних перешкод в свобіднім веденню будівляного промислу, поступив на стільки наперед, що адвокати обжаловуючої сторони вже закінчили покликуванне своїх свідків. Адвокат оборони в своїй 5-годинній промові виказував, що обвинителі не предложили ні одного доказу на поперте своїх обжаловань.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ НАРКОТИКІВ

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — На відбуваючійся тут Національній Анти-наркотичній Конференції виступив теж представник федерального уряду, заявляючи, що уряд зажадає драстичних (строгих) обмежень продажі наркотиків.

Жінка відомого актора рухових образків Волеса Ріда, котрий помер наслідком вживання наркотиків, взивала конференцію, аби людий, заживаючих наркотиків, трактувати не як налогових, але хорих.

ЗЕМЛЯ ВЕТЕРАНАМ

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — Департамент нутрішних справ оголошує, що він отворив для ветеранів великої війни дальших 220,000 акрів землі в західних повітах стейту Ореґона.

Земля, призначена під кольонізацію ветеранами, надається для рільництва, хоча тепер вона ще вкрита лісами.

ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКИ У СВІТОВОМУ СУДІ

ГАРТФОРД, Конектикат, 3. мая. — Палата послів стейтової леґіслятури значною більшостю голосів відкинула резолюцію, котрою стейтова леґіслятура мала поперти пропозицію Гардинга щодо участи Америки в межидержавному суді при Лізі Народів.

НАЙБІЛЬШЕ МІСТО В СВІТІ ПІД ЗАРЯДОМ ДІТВОРИ

НЮ ЙОРК, 3. мая. — Міський уряд віддав нині всю власть в руки хлопців так, що на кождому уряді засідав не вибраний урядник, а молодий хлопчина.

Місце мейора міста Гайлена заняв 14-літний Еді Міґен, котрий брав надгороди за своє вкрите веснівками лице; других урядників заступали другі хлопці. Мейорів заступник заявився за збільшенням числа шкіл та забавових площ для дітий.

Поступок міських урядників се частина кампанія для заінтересовання дітвори політикою.

ВЧУТЬ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ ПРО ЦЕМЕНТОВАННЄ

Перед нюйорським стейтовим судом, розбираючим справу 36 членів юнії вапнярів, обжалованих за ставлене перешкод в свобіднім веденню будівляного промислу, прийшло в середу до цікавої суперечки межи адвокатами оборони та адвокатами обжаловання. Адвокат обжалування підняв був свого часу закид проти обжалованих, що їх юнія не дозволила вживати при цементованню нового препарату, який викликує загусненне протягом півтора години. На доказ свого твердження обжалувателі поставили свідків з помежи підприємців, які се й потвердили. Проти сього виступили адвокати оборони, а один з них заявив, що коли йому суд дозволить перевести перед судом дочний доказ, та коли при помочи нового препарату будівляна мішанина загусне за півтора години, то він лишень заявить іменем своїх клієнтів, що вони винуваті, але й примусить кождого з них зїсти по кусочку того нового цементу. Суд дозволив адвокатови предложити свідків та дозволив їм зробити перед присяжними суддями наочну спробу.

Проба виказала все, що говорили оборонці юнії. По півтора години мішанина ще була зовсім мягка, і по півтретя теж. За той час цемент, приготований старим способом, почав вже таки на добре закріплятися.

АРЕШТ ЗА УЧАСТЬ В ЛІНЧУ

В Колумбії, Мезурі, арештовано контрактора Джорджа Марквела котрого обжаловують за те, що він приніс до повітової тюрми нарядде, котрим товпа виломила тюрму, щоби звідти вивести на лінч Мурина Джеймса Скота. Арешт викликав велику сензацію, бо досі майже ніколи не арештовано тут білих, винуватих в лінчуванню Муринів.

ЗНОВ ЛІК НА ЧАХОТКУ

Перед повітовим медичним товариством в Питсбурґу, Па. виступив з відчитом др. Вілєм Нолен з Денет, Па., котрий заявляє, що він найшов спосіб лічення чахотки (сухіт) при помочи чистого вугля та вапна. Мав він робити спроби з 72 своїми пацієнтами, і в кождім случаю спроба мала скінчитися досліхом.

КАРА ЗА ЗНУЩАННЄ НАД ЛЬВАМИ

Повітовий суд в Питсбурґу покарав гривною в 10 долярів Джейкобса, котрий тренував звірята в цирку, а при сьому поводився супроти львів жорстоко. Пізвало його до суду товариство для поборювання жорстокости супроти звірят, якого представник посвідчив в суді, що цирковий вчитель бив батогом по зубах льва, стріляючи при тім з револьвера, щоби примусити його робити трудні штуки, хоча лев такий ласкавий, що він їв би й з руки.

СЛІДСТВО В СПРАВІ СТЕНДАРД ОЙЛ КО.

Департамент судівництва розвів слідство над закидами сенатора Ла Фолета, що найбільше американське нафтове підприємство Стендард Ойл Ко. далі має необмежену власть над установлюваннєм цін на нафту.

ЛЕГКИЙ ЗАРОБОК

Проти англійського письменника Конана Дойла, котрий обїздить тепер Злучені Держави з відчитами про позагробове життє, виступив один Джосеф Рин з заявою, що він потрафить простими, зовсім не надприродними способами викликувати такі самі фотографії „духів“, які Конан Дойл викликує буцім при помочі спеціяльно обдарованих посередників. Конан Дойл, обурений такою заявою, оголосив надгороду в сумі 1000 долярів тому, хто се потрафить.

ДІЯЛЬНІСТЬ МОНАРХІСТІВ НА УКРАЇНІ

Харківське державне політичне управління в свойому офіціяльному справозданні зазначає зріст монархічної агітації в ріжних місцевостях України. Державне політичне управління запевнює, що український самостійницький рух і соціялістичні антисовітські настрої цілком перестали істнувати на совітській Україні, в той час, як монархічні тенденції населення зростають, зединюючись з релігійним рухом, викликаним заходами большевиків проти церкви. В Харкові, Києві й инших більших осередках поширюють відозви підписані великим князем Кирилом.

САМОГУБСТВО ПОЛЬСЬКОГО СТАРШИНИ

Дня 6. м. м. у Ветшні позбавив себе життя 23-літний старшина польської інтендантури Ян Крежадек. Денат полишив по собі лист до рідні, в якому пише: „Прощавайте! Моя смерть додасть вам сил в боротьбі з Франціщком“.

ПОЖЕЖА ПРИ ВІРМЕНСЬКІЙ ВУЛИЦІ У ЛЬВОВІ

В наслідок необережности реставратора Ліхта при вул. Вірменській під ч. 22, загорілося соломяне опакування фляшок зложених в комірці біля його помешкання на другому поверсі. В вогні експльовала банька зі спіртом, яка причинилася до поширення пожежі на перший поверх. Пожарній сторожі вдалося кінець-кінців опанувати пожежу, яка заподіяла шкоди на півтора міліони мк.

ЖЕРТВА ГЛУПИХ СТУДЕНТСЬКИХ ЗАБАВ?

Ще в вересни 1921. року підчас забав студентів Північно-західного університету в Шікаґо, які звичайно відбуваються на початку шкільного року, пропав молодий студент Літон Мавнт. Говорив дехто, що студенти привязали його жартом до стовпа над озером, а дехто припускав, що вода озера, підходячи в гору підчас приплину, затопила його. Сьому, поясненню однак не давали богато віри, тим більше що студенти заперечували, щоби вони могли комунебуде зі себе зробити щонебудь небезпечного для життя.

До того ще й найшлися свідки, які посвідчили що студент говорив про самовбійчі наміри.

Аж ось недавно, майже в два роки від сеї загадочної події, малий, 12-літний хлопчина, бавлячися під причалом, найшов кістку та заніс її домів, де її батьки розпізнали як кістку людини. Повідомили поліцію, і ся найшла в ямі піску озера цілий кістяк. Догадуються, що се кістяк студента, що пропав був два роки тому, бо на кістяку ще найдено пояс з стяжкою, на котрій були перші великі букви імени та назвиска пропавшого.

НОВИЙ АРЕШТ М. ЛУЦКЕВИЧА

В Луцку сими днями арештовано посла М. Луцкевича. Арештований посол розпочав голодівку.

ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДКИНУЛО НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ У СПРАВІ СПЛАТИ АЛІЯНТАМ „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ“

ПАРИЖ, 3. квітня. — Французький кабінет відкинув німецьке предложенне про сплату „военного відшкодовання“ і повідомих других аліянтів, що Франція не буде переговорювати з Німеччиною на основі її предложення.

Французьке правительство повідомить Німеччину, що вона мусить цілком піддатис Франції, та що Франція не уступиться з німецької території, поки Німеччина вповні не заплатить своїх версайських зобовязань.

Бельгійське правительство заявило свою згоду на французьку відповідь.

АНГЛІЯ МОВЧИТЬ ПРО НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ

ЛОНДОН, 3. мая. — Британське правительство не зложило від себе жадної заяви у справі німецького предложення про сплату аліянтам „военного відшкодовання“.

Натомісць англійська преса приняла його прихильно, зазначуючи, що воно може бути основою дальших переговорів і порозуміння.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР КАЖЕ, ЩО ФРАНЦІЯ МОЖЕ НЕ ДІСТАТИ ЖАДНОГО „ВІДШКОДОВАННЯ“

БЕРЛІН, 3. мая. — Німецький канцлер Куно, одержавши французьку відповідь, заявив, що Німеччина все таки готова до переговорів, бо хотіла би покінчити европейську анархію, одначе як Франція далі буде опиратись полагоді, то доведе до того, що загалом не дістане жадного „відшкодовання“.

ФРАНЦУЗИ ВІДПОВІДАЮТЬ ПЕРЕСЛІДУВАННЯМИ

ПАРИЖ, 3. мая. — У французьких урядових кругах заявляють, що французька окупаційна влада в Рурщині ще скріпить давленне народу, яко відповідь на німецьке невистарчаюче предложенне.

ФРАНЦУЗИ СУДЯТЬ НІМЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 3. мая.—В місті Верден буде судити французька окупаційна влада урядників заводів Круппа.

Вчасі розправи місто буде окружене французьким військом.

НОВИЙ СПАДОК НІМЕЦЬКОЇ МАРКИ

БЕРЛІН, 3. мая. — Нині на тутешній біржі знову впала німецька паперова марка. За один американський доляр продавано тут 40,000 німецьких паперових марок.

Сей великий спадок спричинила відмовна відповідь Франції на предложенне Німеччини у справі сплати аліянтам „военного відшкодовання“.

ХЛІБ У ФРАНЦІЇ ДОРОЖІЄ

ПАРИЖ, 3. мая. — Ціна французького хліба пійшла знову вгору о 10%. Причиною того се, що подорожів транспорт збіжа з Америки.

ФОШ У ВАРШАВІ

ВАРШАВА, 3. квітня. — Головний комаидант французької армії маршал Фош приїхав сюди на відкритте памятника.

Його приняв польський президент Войцеховський.

На границі вручено маршалови Фошеви булаву.

ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР В МОСКВІ СКИНУВ ПАТРІЯРХА ТИХОНА З ЙОГО СТАНОВИЩА

МОСКВА, 3. мая. — Нині ухвалив тут собор російської православної церкви, в якому взяло участь 450 делеґатів скинути патріярха Тихона з його становища.

Ухвалу принято майже одноголосно і він тепер звичайний горожанин Василь Іванович Балявін.

Теперішній православний собор подібний до собору з 1917 року, який однодушно вибрав був тогосамого д-ра Тихона, котрого за 6 літ опісля скинув з того становища, з причини, що він виступав проти большевицького „уряду“.

Довгу обжаловуючу промову виголосив православний священик з Петрограду Веденський, котрий є знаменитим бесідником і потрафить опанувати публику до того, що без віддиху слухає його в безконечність.

На соборі був митрополит Петро, єпископ Антоній та інші.

КИТАЙ ХОЧЕ ПОЗИЧИТИ 15 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ

ЛОНДОН, 2. мая. — Китайське (хінське) правительство звернулось до банків в Лондоні, Парижі, Вашингтоні і Токіо з предложенням, щоби позичили йому $15,000,000.

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ВИЇХАВ ДО ГЕНУЇ

ЛОНДОН, 1. мая. — Британський премієр Бонар Ло виїхав кораблем в дорогу для поратовання здоровля.

Він їде до Італії, до міста Генуї, куди прибуде 9. с. м.

ЛЕОН ТРОЦЬКИЙ РОБИТЬ СПІЧ

МОСКВА, 1. мая. — Большевицький комісар від війни Леон Троцький оглянув нині тут „червону армію“ і сказав до неї, що „Росія“ (С. Р. С. Р.) нині сильнійша військово і під кождим иншим оглядом ніж торік.

В сій промові він також сказав свою осторогу на адресу Великої Британії, заявляючи, що „Росія“ може вести свій бизнес по свому (себто, по большевицьки).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СПРАВДІШНЯ НЕБЕЗПЕКА.

Шпитальна комісія нюйорського стейту в Олбані оголосила сими днями статистику (розрахунки), після котрої число людий, хорих умово наслідком надмірного заживання алькоголічних трунків, зростає від часу заведення прогибіції.

В році 1920. приміром, себто в першім році по заведенню прогибіції допущено до стейтових заведень для умово хорих 122 людий, хорих наслідком алькоголю. В слідуючім році число сих осіб було 193, себто в півтора рази стільки, що в попередвім, а в році 1922. аж 226, себто майже два рази тільки, що в 1920. році.

Пояснення сього явища не трудне: прогибіція, місто принести поправу, принесла погіршенне. Що так і мусіло бути, се теж ясно, коли взяти під увагу, що прогибіція скасувала салюни, але богато родинних домів перемінила на салюни.

Заключенне теж ясне. Певна річ, самоперше прийде кождому на думку потреба змінення прогибіційного закона в такому напрямі, щоби алькоголь, приготовлюваний аматорськими руками по домах не вбивав умового розвою тільки людий.

Далі статистика повчае кожду здорово думаючу людину вистерігатися о стільки можна алькоголю в теперішню пору, бо при теперішних прогибіційних порядках (властиво безпорядках) наслідки алькоголізму мусять бути далеко тяжчі як в передпрогибіційні часи.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ПРОЛЄТАРІВ РОБЛЯТЬ ЖЕБРАКАМИ?

Большевицька ґазета „Більшовик", яка виходить в Киеві, містить у виданню з 1. березня, 1923, отсю замітну допись 75-літнього українського селянина:

ПРО СТАРИХ НА СЕЛІ.

Шановний товаришу Редакторе!

Прошу умістить у вашій газеті „Більшовик" листа про старих людей та бідних калік.

Прочитав я у вашій газеті сторінку, у якій обрані народні працьовники ухвалили оподаткувати селян, щоб полекшити становище бідноти; про все радились, а про старих та калік бідних і забули. Довго міні росказувати про всіх, а скажу вам про самого себе. Мені 75 років, а моїй бабі 63 і лежить вона хвора вже кілька років, гние як старий корчак, а я один працюю, так, що з мене піт ллється. Маю я дві з половиною десятини землі і зібрав з неї 8 кіп хліба, 6 жита, а дві гречки. Намолотив я 42 п. зерна і з мене взяли 20 п. продподатку, та 8 пудів посіяв, так, що залишилось мені 14 п. І думаю, що вже все оплатив, бо там сказано в податковому листкові, що більше не братимуть. Коли не минуло й тижня, як і новий податок на міліцію приходить, коли знов на школу, коли на голодних, коли це трохи з годом — подвірне та посадибне 13 міл., а в мене вже немае ні хліба ні гречки, нема за що вторгуватя, то я попродав сорочки, та одежу і поніс 13 міл. Коли кажуть, що вже пені (грошевої кари) 2 міл., так стало 15 міл., а я мене нема. То я пішов знов вторгував, але не швидко і приношу вже 15 міл. Коли вже кажуть, що 18 міл., цього тижня. Я кажу, що нема в мене. Коли це на мене як закричать: „У кутузку його посадить", а потім помовчали трохи, та й кажуть: „Ну давай ті гроші, старий хрін".

Так я остався без хліба і без одежі. Коли прихожу до дому, аж у мене в хаті сидить десятник, та й гонить мене у підставу, а у мене коняка голодна та худа. Поїхав я. Коли сідають у мою підводу два молдих чоловіки, здоровенні такі, що аж страшно. Стала моя коняка приставать, а вони мене лають, та штовхають у плечі, щоб я поганяв швидче...

А це почув — ще новий податок-гужовий. Так доведеться продать останню шкапину, та заплатить, тай годі, що робить: брати торбу та йти хліба просить?!...

Селянин м. Трипілля.

* * *

Ся допись не з „буржуазної" ґазети, а з большевицької, — з большевицької урядової ґазети, видаваної під большевицькою владою.

Ніхто не може сказати, що сю історію хтось собі видумав проти большевиків. Бо її помістила большевицька урядова ґазета, яка власне стараеться як найзавзятійше боронити большевицького уряду.

А прецінь і вона мусіла помістити правду. І то не один раз тільки. Ми З ОДНОГО ТІЛЬКИ ЧИСЛА київської большевицької ґазети „Більшовик" подаемо отсе вже четверту з ряду допись про злочини большевицьких урядових чинників, на ділі про злочини усієї большевицької окупації над нападеним українським народом.

В тих дописях видно як в зеркалі сей рай, який московські большевицькі окупанти наслали на Україну.

75-літний старець з Трипілля у своїй невеликій дописі більше сказав як неодин сказав би в цілих томах про большевизм. Бо уся суть большевицької окупації полягае в нищенню усіх — для добра комісарів. Хай се буде і старець-пролетар, то для добра комісарів треба його пустити з жебрачою торбою.

Прочитайте сю допись знакомим, яких збаламучено ґлупим большевизмом, нехай бачать, який рай тепер на Україні.

ГОЛОСИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН ПРО ОБЄДНАННЄ.

Що кажуть про працю Обєднання свідомі громадяни!

Серед української американської еміґрації помалу зачинае проявлятися свідомість і зрозуміннє про потребу одної, великої української орґанізації, яка буде всилі прийти з помочю старому краеви і самій американській еміґрації.

Осьцо пише про Обєднанне Українських Орґанізацій д. М. Гузар, з малої але свідомої громади Менгессет, Л. Ай., Н. Й.

„Дорогий Уряде! Тут не ставлю слова для особистої амбіції, але примір гідний наслідування. Менгессет, маленька оселя. Тут на провінції, живе тут лиш чотири родини Українців. Не маючи нагоди в інший спосіб порозумітись з ними, я поїхав з приятелем та скликав в один гурток. По короткій нараді і перечитаню зазиву від Обєднання тії добродії зложили цілорічний податок: Г. Бузько 3.00 дол., І. Ялечко 3.00, П. Бурин 3.00 — разом 9.00 дол. Крім народнього податку тісамі зложили ще на 5.00 дол., які ми післали через „Свободу". За сечесть Вам жертводавці! Цей примір повинні наслідувати ті Українці, що живуть розсіяні на провінції, а віч не всилі скликати. В таких оселях повинні знайтись одиниці, щоб пояснити ціль Обєднання і його активність.

„Мій поляд іг мотто: Під прапор Обєднання!

„Цей поклик хай голосно загремить, щоб почули ті, „що нас бачать, а голосять неістнуючими". Під прапор Обєднання, довго страждаючий Народе! Лучімся в армію Обєднання та ставаймо всі як один проти ворога-клевети. Загал повинен дати матеріяльну поміч, а уряд Обєднання поведе як слід працю, яку на нього вложено".

* * *

Діло цеї оселі хай служить взором і приміром тим великим громадам, які сильні в словах, а дійсної праці не виказують жадної.

„Замісць брати провід в околиці у свої руки, вони „політикують" і в той спосіб скидають із себе обовязок нарондої роботи.

Не балачками, а працею направимо лихо!

Кожда громада хай зложить народний податок за цілий рік, а протягом дня, без великих видатків зложимо велику допомогу краеви.

Як другий примір най послужить мала але добре зорґанізована і свідома громада Сентралія, Па., яка перша з усіх українських громад, не оглядаючись на ніякі аліянтські ні польські постанови, зложила податок за весь рік і рішила піддержати боротьбу так довго, доки край не буде свобідний.

Громадянин Н. Ґрубрин з Миннеаполис, Минн., не жалуе ні часу ні труду а де лиш може збирае фонди на народні цили. Народній податок, Рідна Школа, Інваліди, всі одержують жертви. На запроданців він не звертае уваги, а невпинно робить свою роботу. Ось слова того щирого народнього працьовника:

„Посилаю 40.000 дол. чеком, зібраних на Великдень в церкві св. Константина і Елени. Також збираеться тепер по хатах (дівчата шкільні) на Український Університет у Львові. Гроші просто там будуть вислані. Спису жертводавців не подаю, бо я збирав без записок, а звичайно як то в церкві, люди більших сум не дають від 1 дол. Якби дали всі по долярови, то було-б зібрано більше як 200 дол. Є і такі, що й одного цента не дадуть на народне, ще й другому заперечують давати, бо мовляв, крадуть. Як і по других місцевостях, так і у нас є виродки, запроданці, московські наймити, варшавське смітя і т. і."

Коли таких робітників будуть тисячі, тоді інакше будуть виглядати рішення аліянтів.

ОРҐАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В АМЕРИЦІ

(Надіслана стаття).

Досить мало уваги звертайось досі на орґанізованнє української молодіжи, а наслідок такий, що всі культурні сили, які виховуються в американських школах, майже зовсім затрачують національну свідомість. Не стане добрими Американцями, а набирае спеціяльного вигляду европейської „золотої молодіжи", яка весь свій час і гроші тратить лиш на забави і в тім бачить одиноку ціль життя.

Своїм політичним розумованнєм підходить вона під тип спеціяльної партії, знаної в Европі під назвою К. В. Д. (куди вітер дуе). Себто, їх переконаннє є там, де більша нажива. Всюди в Америці даеться відчути брак такого осередку, деб українська молодіж могла зійтися і тому вона відтягаеться від своїх і потапае серед чужих.

Щоби запобігти цему і задержати молодих культурних робітників для свого народу, основуються у нас помалу товариства молодіжи, які ставлять собі за першу ціль національне освідомленнє своїх членів і культурно-просвітну працю серед свого народу. Такі кружки істнують вже в Шикаго і в Ню Йорку, а в послідним часі заснувався кружок у Филаделфії під назвою Українська Академічна Громада.

На зазив ініціятивного гуртка відбулися в Филаделфії перші збори дня 14. квітня, 1923, де після оживленої дискусії рішено основати товариство молодіжи.

Його цілию поставлено гуртованнє всеї української молодіжи для спільної праці в напрямку національнім, культурнім та соціяльнім; нести матеріяльну допомогу студіюючій молоді, та обзнайомлювати чужу молодіж із змаганнями українського народу.

Вибрано тимчасовий комітет для вироблення статута і скликання загальних зборів товариств.

Загальні збори відбулись 22. квітня с. р. На сих зборах ухвалено статут, вироблений тимчасовим комітетом і переведено вибір управи громад.

Предсідатель др. Володимир Галан, містопредсідателька п-а Ю. Скарлос, рекордовий секретар Павло Дубас, фінансова секретарка п-на К. Росолович, касієрка п-на Г. Кінаш, контрольна комісія: Др. В. . .оваль, п-на С. Томчик і Т. Хемій. Для успішнійшого зведення праці поділено товариство на три секції: 1. Культурно-просвітну, якої завданнєм слідуюче: в першу чергу занятись уладженнєм відчитів для громади як і в цілій Филаделфії й околиці; устроїти читальню; занятись орґанізацією всеї молодіжи та порозумітися з нюйорським товариством і нести поміч студентам в Европі.

2. Секцію Міжнародних зносин, яка спеціяльно мае занятись навязаннєм зносин з чужими орґанізаціями молодіжи та інформувати чужих про українську справу.

3. Секцію забавову, яка мае за ціль устроювати концерти, вистави, забави і всякі підприємства для роздобуття фондів, котрі мають бути ужиті на орґанізацію товариства та на поміч нашій молодіжи в Европі.

Треба зазначити, що і старші громадяни віднеслись дуже прихильно до того товариства, а о. Кінаш віддав їм до розпорядимости льокаль.

Такі товариства, які єднали би всю українську молодіж, без ріжниці політичних поглядів, виробили-б діяльних, культурних, характерних працьовників. В культурній праці вони пізнають свої недостачі і старатимуться доповнити свої відомости. Це тим важнійше в теперішню пору, коли серед старших громадян майже немислима одноцільна орґанізація. Наслідком довгої блуканини з ліва в право і на відворот, наші старші провідники стратили давний авторитет, який мае кождий провідник культурної нації. І так без помочі і вказівок молоде українське поколіннє мусить братись до праці над самим собою і власними силами ставати на прямий шлях. Всюди по містах повинні творитись культурно-просвітні кружки; основувати читальні та бібліотеки і держати тісну звязь між собою.

Американська українська молодіж покликана до великого завдання при будові української державности. В неї ще молоді сили. В неї ще чисті ідейні пориви. Подібно як европейська, повинна теж українська молодіж в Америці дати на своїм зізді примір старим громадянам, що в імя української державної ідеї всі чесні робітники найдуть спільну дорогу і без огляду на свої партійні погляди зійдуться при народній роботі.

Стрілець В. Г.

Іван Кревецький.

УКРАЇНА Й ЕВРОПА

1917—1923.

(З нагоди остаточної міжнародньої ліквідації української державности).

Сталося!

Скорше, ніж можна було споідватися, наступило те, чого треба було споідватися, дивлячись на се, що мало місце на Україні в 1918 р.: остаточна формальна ліквідація української державности на цілій Україні цілою Европою. Одночасно: Східною і Західною Европою. Одночасно: в Москві і в Парижі. Одночасно: По сей і по той бік Збруча...

Так поставилася Европа до України в 1923 р.

Як инакше, зовсім инакше Европа ся поставилася була до України недавно ще, 5 літ тому назад, у 1917 р.!

Пригадаймо всім нам свіжі ще зрешітою у памяти факти.

Стихійний національний здвиг, що могутнім полумям спалахнув на Великій Україні негайно після того, як спали з неї царські кайдани, викликав в Европі найперш велике здивування. Однакове по обох боках окопів, що тоді розділяли її. Здивування се зростало в міру того, як зростав український національний рух на Великій Україні. Чим дальше, здивування переходить у зацікавлення Україною. Зацікавлення в бажання зближення до України. Бажання зближення в бажання навязати безпосередній контакт з Україною.

І контакт такий Европи з Україною навязується.

Навязує його перша Західна Европа — Антанта. І ми бачимо в 1917 р. у Київі дипльоматичних представників її, які всіми силами намагаються втягнути Україну в своє товариство. Які пропонують Україні заняти на Сході Европи місце, яке до того часу займала могутня до недавна, а тепер розбита анархією Росія. Перед у тім залицяннію Західної Европи до України веде Франція, та сама Франція, заходами якої головно зліквідовано тепер формально формальні ще останки української державности.

Одночасно з тим ідуть перші проби навязання контакту між Україною і Середною Европою — Центральними Державами. Навязання контакту і перетягнення України на свій бік. Перетягнення на свій бік за ціну визнання і збудування незалежної Української Держави на 9/10 української етноґрафічної території й забезпечення осталій 1/10 частині суррогату національної державности в рамах Австро-Угорщини.

А Східна Европа — Московщина — як вона тоді говорила з Україною?

Вона мусіла годитися на все те, чого захотіла Україна.

До кого прихилилася тоді Україна — відомо. Відомо також, що осягнула вона від того, до кого прихилилася.

А все те мало місце тільки завдяки одному: стихійному українському націоналізмови.

На жаль — не було виробленого, загартованого, свідомого своїх цілей проводу, який зумів би початковий національний здвиг український, початковий одноцільний український національний фронт, початковий стихійний націоналізм України взяти в свій заряд. Тому цей початковий націоналізм спалахнув тільки соломяним огним і скоро потах.

А після початкового соломяного вогню українського націоналізму спалахнув на Великій Україні дуже скоро инший, не соломяний уже, а куди сильніщий огонь. Огонь української анархії.

Чи треба пригадувати, що мало місце на Великій Україні в 1918 р.?

Опубліковане недавно у „Гр. Вістнику" німецьке „Звідомлення" про становище на Україні в поч. 1918 р. се одно тільки із цілого ряду подібних звідомлень про Україну — німецьких, англійських і т. д.

З окрема увагу українського громадянства треба звернути на одно: всі місії Антанти явні і тайні, що побували на Україні і приглянулися ближче відносинам у нашій батьківщині в 1918 р., всі свої звідомлення кінчили однозвучним *ceterum censeo*: **Україна не дозріла ще до своєї власної держави...**

Чи треба додавати ще, як блискучо потвердила повищу опінію чужинців самаж Україна?

Потвердила, передусім тим, що не змогла своїми власними силами (40,000.000) визволитися з неволі і закріпити за собою волю. І не тільки не змогла зробити сього власними силами. Вона не зуміла навіть скористати з могутньої чужої допомоги, яку щаслива доля сама впкала їй була у руки. А коли отся чужа допомога всеж таки будувала Українську Державу, вона напружила всі свої сили на те, щоби — руйнувати її...

Отсе становище самої України й було тим, що відвернуло Західну Европу до України спиною. Становище самоїж України — а не що инше.

Зокремаж, не вороже до України становище Франції. Навпаки. Саме Франція завсіди цікавилася Україною і відносилася до неї прихильно. Чи то даючи з себе захист нещасному Орликови й найстаршій українській еміґрації поч. XVIII. ст., чи то цікавлячись Україною за Наполеона Великого на поч. XIX. ст., чи то пропонуючи Україні заняти місце Росії по розвалі її на поч. XX. ст. А як відносилася Франція до України ще перед розпадом Росії, про се дуже вимовно свідчить між ин. такий невідомий досі українському громадянству факт, як дворазова вже в часі війни півофіціяльна інтервенція французького амбасадора в Петербурзі Палеольоґа в російського міністра закордонних справ Сазонова в українській справі: перший раз при кінці 1914 р. в обороні окупованої й переслідуваної Москалями Галицької України, а другий — у 1915 р. в обороні Великої України.*)

І коли нині Франція всіми силами підпирае Польщу, то тому тільки, що не найшла на Сході Европи ніякої иншої держави, яка заступилаб колишнього союзника її в сій частині Европи — Росію.

А що Франція не знайшла такої держави — се вже зовсім не вина Франції, а чиясь инша...

*) Див. спомини Палєольоґа в берлінським „Историку Современнику".

А. Падолист.

НІЧНІ ТІНИ

Темна ніч... Широкий шлях...
Тіни ходять і наводять
на всіх жах...
Люде злякані сховались,
Бо в них списи поламались
І нема кривих шаблюк
для їх рук...
Чорні тіни в них забрали
І погнали
в смерти дім.
Пах... пах... пах... огонь і дим...
Зайк і стогін... Тиша мертва...
Впала в яму свіжа жертва...
Ах!
смерть і жах!
Як вовки розбіглись тіни,
Зворухнулись в домовині
Піврозстріляні мерці:
Очі грали і співали,
А у кожного в руці
Помста люта
В сталь закута,
Й нібн звірі подались,
як колись.
Темна ніч... Широкий шлях...
Бідна мати
Йде шукати
У могилі сина прах...
Ось могила розступилась,
Засміявся хтось в труні...
— Сину мій! Ха-ха.. Ні.. ні..
Син давно твій десь літае
І співае, і рубае...
Із могил всіх підійма...
Тихше... Чуєш, як пітьма
Лютим ґадом зашипіла?...
Порівнялася могила,
А замісць хреста, на ній
Впявся в землю ніж тупий.

НЕ КРОВИ ХОЧЕ МІЙ НАРОД

В обіймах радости дріжить
Земля журбою оповита,
Мов ріки в море кров біжить,
Сорожа кров несамовита...

Не крови хоче мій народ
І не чужих земель, а права
До розвитку своїх природ...
Це наша ціль, сенаша справа!

Та зброя лютих ворогів
В неволі нас тримати хоче —
У відповідь народний гнів
В бою з гарматами регоче...

Мов ріки в море кров біжить,
Ворожа кров несамовита...
В обіймах радости дріжить
Земля журбою оповита...

Ол. Неприцький-Грановський.

ПОЗІР, СКАЛАТ, ПОВІТ СКАЛАТ

Дорогі Родимці зі Скалата і околиці, а зглядно Українці і Українки.

На поклик наших родимців в Скалаті, зорганізований комітет відбудови Укр. Народного Дому, читальні Просвіта і Рідної Школи, надіслав просьбу о матеріяльну поміч. В тій справі комітет в Ню Йорку скликує збори на день 6-го мая 1923 о годині 2. сполудня в Укр. Нар. Домі, 217-219 Ist 6-та улиця, Ню Йорк. 04-05

Перші жертводавці зложили в сумі $135 на відбудову Укр. Нар. Дому, читальні Просвіти і Рідної Школи в Скалаті. Декляруваяи: Яким Анна (Стасіна) $20.00 і Текля Цвікла $10.00.

Слідуючі жертводавці зложили: Бр. св. Володимира в Ню Йорку, Гр. Ярмолик і М. Пеліх по $10.00; П. Петрів $5.00; Т. Безкоровайний $2.00; М. Бугай, М. Шевчук, І. Гораль, Т. Войтович, О. Кінаш, М. Слободзян і Р. Гебельський по $1.00.

Дорогі Родимці! Ми як комітет, звертаемось до Вас з горячою просьбою, щобисьмо помогли нашим родимцям у відбудові Народного Дому і Рідної Школи. На тамтейші відносини не повиннісьмо відмовитись від помочі.

Всі моні ордери або чеки належить слати на руки касієра: Nicholas Zabawczuk, 332 W. 37th St., New York. Спис жертводавців і всі письма належить слати на руки секретара: Dmytro Cich, 304 E. 38th St., New York.

ЗА КОМІТЕТ:

Микола Марків, предс.; **Микола Забавчук (с. Федька)**, касієр; **Дмитро Ціх**, секр.; **Йосиф Забавчук** і **ПилипКівелюк**, контрольори.

ПРОСЬБА ХОРОГО ЗЕМЛЯКА

До редакції „Свободи" наспіло письмо з німецького військового шпиталю від хорого на сухоти Придніпрянця. Як він сам про себе пише: „Я мало освічений простий сільський хлібороб, Українець з Полтавщини Бувєм в українській народній армії при кінці 1918 р. і попав у полон Поляків, відки удалось мені втікти до Німеччини. Тут захорів грипою, із чого відтак розвинулися у мене сухоти. Мені 28 років від роду і не хотілобся еще умирати. Можеб я вичуняв з цієї біди, колиб хоч яка-така поміч. Ви знаєте, що Німці передовсім дбають за своїх людий, а мені нівідки нема помочі, бо вже нема у мене нікого з рідні в живих. На сутки дістаю усього 250 грамів хліба і два рази зупа такого, що крупка крупку здоганяє. Нема від чого ні здоровіти ні прийти до сили. Якби мені хоч щото то чую, що піднявбися еще на ноги. Я нікому із Вас незнакомий, але таки зважився написати, бо це моя послідна надія. Може найдеться хтось, що пожалуе свого чоловіка у великій потребі".

Його адреса: Mr. Mytrofan Mylenkyj, Celle, Lagerlazareth, Barak III (bei Hannover), Germany, Europe.

На допомогу йому передае М. Бурлака $1.00.

ЗВІТ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ.

Тов. У. М., кромі загального фонду допомоги студіюючій молоді в Галичині і на еміграції і фонду індивідуальної допомоги „Опікунів" для вибраних студентів, які збирає і в цілости, безпроволочно і оплатно висилає у призначені місця, проголошуючи точні місячні справоздання, понадто веде окрему збірку дарів на Український Університет у Львові і осібно продаж образів „Історія України", з чого чистий дохід призначений також на висше вимінені цілі.

Дари на Український Університет у Львові збирають колектори при помочі нумерованих ліст, які по звороті, всі разом проголоситься вповні, то є з виміненням всіх жертводавців, а покищо для приспішення акції і загальної контролі будуть проголошувані числа ліст, суми на них зібрані, і імена колекторів, як наступає:

Імя колетора:	Число лісти:	Доляри:
Цебак Андрій, Гери, Інд.	44	10.00
Баглай Михайло, Бруклин, Н. Й.	182	10.00
Зальопаний Данило, Когус, Н. Й.	218	8.00
Бідей Василь, Филаделфія, Па.	223	10.00
Невойда Олекса, Росфорд, Огайо	395	8.59
Базів Дмитро, Оліен, Н. Й.	474	18.00
Досі разом		$64.59

Продаж образів ведеться при ласкавій підмозі тих самих Добродіїв наших, котрих безкорисне трудолюбство та співпраца з нами уможливлює несенне помочі студіюючій українській молоді як в ріднім краю так і на еміграції.

По скінченій продажі образів проголоситься виказ цілого обороту її, а покищо для приспішення акції і загальної контролі подається рахунок, імена продавців і надіслані ними дотепер суми, як слідує:

Імя продавця:	Число лісти:	Доляри:
Шевчуківна Юлія, Бруклин, Н. Й.	1	4.00
Скаськів Михайло, Вестборі, Л. Ай.	2, 3 і 4	25.00
Швед Н., Карнегі, Па.	5	15.00
Крук Микола, Гемтремк, Миш.	6	25.00
Марухняк Петро, Дітройт, Миш.	9	25.00
Степанок Григорій, Клівленд, О.	10	25.00
Грубрин Микола, Миннеаполис, Минн.	12	50.00
Ясновський Филип, Сликвіл, Па.	13 і 15	25.00
Постоловський С., Ню Йорк, Н. Й.	14	1.00
Воргач Іван, Мт. Кармел, Па.	17	20.00
Нагірний Олекса	18	10.00
Бартошук Евстахій, Зейнсвіл, Огайо	26	10.00
Ільків Константин, Спрінг Велі, Н. Й.	29	10.00
Чорний Іван, Шенандо, Па.	32	15.00
Шуба Михайло, Кортис Бей, Мд.	35	10.00
Костюк Онуфрій, Гейзелтон, Па.	43	15.00
Гаврис Павло, Бруклин, Н. Й.	107	1.00
Досі разом		$286.00

Всіх Вп. Добродіїв, Опікунів, Колекторів і Продавців просимо помогти нам і акцією приспішити, а Шановне Українське Громадянство, о щедре поперте.

Родимці:—

В цю пору, піддержка Українського Університету у Львові і української студіюючої Молоді в краю і на еміграції, рішає про наше „бути або не бути". Коли розвинемо своєрідну культуру, то за цим, скорше чи пізнійше, прийти мусить і цілковите визволення українського народу. Але коли дозволимо наїзникам знищити українське культурництво, тай накинути собі ворože, то ми пропали на віки.

Наразі поконала нас брутальна фізична сила ворогів. Зазнали ми й неудачі на дипломатичній арені. Та душі живої українського народу не скувати, а живою вона буде досі, поки мати-ме своєрідну культуру. На цю життєвальну власність нашого народу кидаєсь тепер клятий ворог-наїзник. Тут вже не грають жадної ролі рішення-договори хвилевих переможців. Тут ми самі мусимо рішати: Бути або небути?

Певна річ, що ми зза моря **рішати** не годні, але можемо рішенню помогти, тому й кличемо: **ПОМОЖІТЬ!**

ЗА ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан О. Каштанюк, голова; **Ольга Кирчівна**, касієрка; **Дмитро Сіроцький**, фін. секр.; **Омелян Коцко** і **Волод. Попович**, рек. секретарі.

ЧУЖИНЦІ У ЖИТТЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Підчас дискусії про зміну дотеперішних законів про іммі-ґрацію з богатьох сторін піднялись були замітити, що чужинці обнижують культурний уровень Злучених Держав та використовують їх, не причиняючись зовсім до їх розвою та поступу. Тимчасом побіжний лиш перегляд історії сего краю та його сучасного стану доказує, що ці заміти є нестійні і диктовані незнанням дійсного стану річий.

Передовсім головна основа американського публичного життя — конституція Злучених Держав — являеться не, як загально думають, витвором „основоположників держави", а є перерібкою о двісті років старшої нідерландської конституції з деякими, взятими з анґлійського законодавства додатками. А поміж тими, які її перші підписали, кромі родовитих Американців є й роджені в Шкотії Джеймс Вилсон і Джан Видерспун та Анґлійці оРберт Морис і Баттон Ґвинет.

Між мейорами таких великих міст, як Ню Йорк, Філядельфія, Шікаґо дуже часто стрічаємо людий уроджених поза Америкою, головно в Ірляндії та Німеччині. За президента Рузвелта послом до Туреччини був Баварець Оскар Штравс, а до балканських держав Чех Водічка. Секретарем Праці у тому часі був уроженець Австрії Едвард Штайнер. Сегодня секретарем Праці є Велш Дейвіс, а у послідному Конгресі та Сенаті засідали Німці, як Кан і Фойгт, Айриші Кокрон і Мек-Логлін, Канадийці Содерленд і Сінклер, Норвежці Міхелсон і Нелсон, Швед Ферчілдс, Фінляндець Ларсон, Чех Сабат, російський Жид Меер Лондон, Анґлієць Ґудінг та инші.

Александер Белл, винахідник телефону, на якого є горда Америка, приїхав сюди зі Шкотії, балакаючу машину „Віктор" винайшов роджений у Німеччині Еміль Берлінер, проект панамського каналу виробив уроженець Голандії Дж. Гეталс. У журналістиці найвиднійші місця заняли Джеймс Беннет зі Шкотії, Йосиф Пуліцер зі Мадярщини та Отмар Морґенталер з Німеччини. Найбільший в світі авторітет на полі електротехніки, Штайнмец походить з Німеччини, а міжнародно звісний провідник американського робітництва Гомперс прийшов на світ у Анґлії.

У американській літературі чужинці є заступлені такими іменами як Німець Карло Шурц, Італієць Анґельо Петрі, Россіянка Марія Антин та богато других.

Взагалі на 24.000 імен, які є поміщені у адресовій книжці Злучених Держав на 1923-ий рік (Гу іс гу ін Америка) перешло 2.400 людий це уроженців чужих країв. Цих десять відсотків чужинців, які тут добилися визначних становищ з одного боку доказує, що імміґрація не лиш-не обнижує, а навпаки причиняеться до піднесення культурного уровня цего краю, а далі, що чужинці не лише використовують Америку, але своею працею і своїм знанням причинюються до її поступу і розвитку.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповідання з початку 16-сотих років).

(Продовження).

(16)

— Утихомирися доню. Сядь і утихомирися, бо маю від него вісти.

— Вісти! — сказала, сміючися і хлипаючи. — Чому на сі вісти так довго казав ждати мені і довів до такого нещастя... Я маю двох мужів... Горе мені!

— Не міг, серденько, не міг. Я дуже добре знаю, що не міг. Як почуєш, що і як з ним сталося, сама скажеш, що не міг. Як хто тут завинив, то лише я, що зараз не сказав тобі. Але я не знав, що тоді, коли я загадав був побалакати з вами, мене до вас не пустили.

— Де він?

— Зараз, зараз. Лиш не всьо на раз. Не виключене, що за пару днів побачиш його.

— За пару днів! — крикнула і сплеснула долонями, неначе дитина, що побачила гарну цяцьку. Сплеснула і поблідла...

— Стах! Нещасний Стах! Що з ним буде?!

— Про него не думайте. З ним я поговорю... Чи хочете про Юрія почути дещо від такого, що ліпше знає, ніж я?

— Де він?

— Заведу вас до него. Але чи вмієте панувати над собою?

— Нехай принесе й найгіршу вість, коби тілько була вість, що Юрко жиє, і за мене не забув?

— Я моїм питанням не хотів сказати, що вісти будуть лихі. Я тілько боюся, що вас вбє радість.

— Ви так говорите, неначеб вели мене не до якого післанця, а до самого Юрка.

Піп взяв її за руку і повів у ліс. Повів в гущу і зупинився.

— Тепер зберіть до купи всю силу вашого духа і держіться, бо я відійду від вас.

— Лишаєте мене? Тут в лісі?

— Не саму. Тут він, ваш Юрко.

Кущі зашелестіли. Піп щез, Юрко держав в обіймах обімлілу жінку. Вона скоро прочуняла. пішла розмова, довга розмова.

— Ти не покинеш мене? — Гануська спитала, коли одно одному вже розказало, що кожде пережило від хвилі розлуки.

— За що?

— За те, що я так поквапилася... Не допевнившися, чи ти...

Юрко затулив її рот цілунком.

— Ні слова про се! То завинив Федь, мій спаситель. Він в добрім намірі заборонив попови виявити тайну тобі, чи кому иншому.

— Піп повинен був мати свій розум.

— Він також робив в найліпшій вірі.

— То чого сидимо тут? Ходім до замку. Піп обіцяв мені, що зі Стахом поговорить. Мабуть вже й зробив се. Се буде для Стаха великий удар, але то чесна душа. І розумна голова. Сам скаже, що тобі мусить поступитися.

— Годі! До замку мені не вільно. Я не смію нікому показатися на очи. Поки я тут, мушу критися, як дикий звір. І зі Стахом піп буде говорити аж тоді, коли треба буде і як я вже щезну звідси.

— Боїшся стрийка? Щоби знов не наслав на тебе яких опришків? В замку ти будеш безпечний.

— Не один стрий мій ворог, а вся Польща. Я ребелізант, я баніт. Хоч би стрий помирився зі мною, то не помириться річ посполита.

—Ти, неначеб не знав, що баніція в Польщи не така страшна річ.

— Для вельможі, що має богато війска і богато сильних приятелів.

— То щож ти зробиш з собою?

— Вертаю до Турка.

— Без мене?... Без дитини?!... Самого не пущу тебе. Возьму Андрійка і піду з тобою.

Йому засияли очи радостию.

— Я, Ганусько, того прийшов сюди. Щоби забрати тебе і Андрійка. Але я не знав, чи ти, як згодишся на се, згодишся радо. Я не хотів, щоби ти колись нарікала на мене, що я забрав тебе, ще й з дитиною і вивіз в чужі сторони, між бусурмен.

— Хоч би й на дно пекла, піду з тобою! Що взяти, окрім дитини?

— Возьми деякі родові грамоти і з дорогоцінностий лише се, що мале і вартне. Тілько, кілько такий хлоп, як Федь, здужає цілу милю нести на хребті.

— Федь також тут?

— Федь і Худик. Вони, правда, важили на мое життє. Худик звалив мене з ніг ударом сокири. Але вони оба покаялися, спасли мене і стали моїми найвірнійшими товаришами.

— Наші грамоти в порядку. Дорогоцінности в одній скрині. В одній хвилині можу зібрати їх до купи. Не гаймося. Ще нині... зараз винесу клунок. Як для мене буде затяжкий, то винесу частинами, заількома наворотами. Потому вийду з дитиною і... веди мене, куди хочеш.

— Не зараз... Аж завтра.

— Чому?

— Бо до нашого побігу ще не все готове. Я не сам тут. Я з валкою турецьких купців. Вони будуть дожидати мене аж завтра в Стріличах. Також не можу лишити тут Худика, котрий кудись пішов за своїм ділом.

— То можеб я нині бодай річи винесла?

— А не будуть люди в замку дивуватися, що ти щось виносиш?. Служба готова накинути свою поміч, щоби пані не подвигалася.

— Служба знає, що я з часта виходжу з замку в ліс, на горіхи. Також знає, що ходжу на кладовище з цвітами під гробницю. Возьму, що треба, до коша, покладу на верха троха цвітів і піду на кладовище.

— Так справді буде добре. Поможе піп. Я його просив, щоби не відходив далеко від нас. Він на сторожи при дорозі від замку, по тім боці Федь.

— На що?

— Щоби случайно хто не наскочив на нас, та щоби, як буду відходити звідси, сказати мені, чи не йде хто, чи воздух чистий.

Юрко замовк і хвилю сидів в задумі.

— Ще може щось треба взяти? — Гануська спитала, — Погадай, щоби чого не забути.

— Я тепер догадався до чого иншого... Щоби окрім грамот, взагалі не брати нічого... Там, куди підемо, пятницького золота ні срібла нам не треба. Як вернемо сюди, то хиба лиш тоді, коли вже і для моеї особи не буде небезпеки, і коли Стах віддасть нам наші родові маєтки. Законно ті маєтки твої, і твоїми лишаться. Але в Польщи не досить мати за собою закон. Ще треба мати силу.

— Стах чесна душа. Мимо того удару, який жде його, він, довідавшися від попа, що зі мною сталося, задержить маєтки для нас. Серники для мене, Пятники для тебе. Він знає, що твій батько записав Пятники на мене лиш тому, щоби хто не забрав їх, як би тебе покарали за ребелію.

— Як він такий чесний, то заховає для нас, чи для нашого сина також ту пригорщу срібла й золота. Як взагалі не вернемо, то нам непотрібні ні сі маєтки, ні не золото.

— Можеб я зараз пішла до замку і винесла грамоти?... щоби завтра зручнійше було вийти з самою дитиною.

— Буде ліпше, як ти, вернувши до замку, нині більще не вийдеш до мене. Біда може нанести кого, підгляне. І Стах міг би вийти з тобою, або за тобою.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ОХОЛОДЖЕННЯ СОНЦЯ

Др. С. Г. Абот, секретар американської Академії Наук, прослідкуючи діяльність сонця і вплив його на погоду і взагалі на життя на землі, пришов до дуже цікавих заключень, які й виложив у рефераті перед членами Академії. З пороблених ним помічень виходить, що на протязі послідних пятнайцяти місяців сонце видало зі себе о 3 до 4 відсотки меньше тепла, чим звичайно у такім самім протязі часу. А тому що земля свою теплоту одержує від сонця і усе життя на ній є від неї зависиме, то і те зменшення теплоти виділюваної сонцем, не осталo без впливу на відносини на земській кули, та проявилось забуреннями і ненормальностями у погоді.

Сонїча теплота почала, по дослідам професора Абота, обнижуватись у падолисті 1921-го року. До того часу через кількадесять послідних літ теплота, яку земля діставала від сонця, була нормальна а навіть вище нормальної, а сам 1921-ий рік був тепліший за послідних 50 літ. Що-й-но у згаданім падолисті 1921-го року почала теплота виділювана сонцем зменьшуватись і осягнула у грудні 1922-го року найнизшу точку. Як справа представлялася за перші місяці 1923-го року, професор Абот не подавав, тому що зібрані у тім часі спостереження ще не зібрані і не упорядковані.

Наслідки того зменшення сонічної теплоти показались щой-но у зимі цего року. Передовсім ріжниця між кліматом північних а полудневих околиць збільшилась до того, що на півночи сегорічна зима була найхолоднійша, а на полудни знова найлагіднійш за послідних 30 років.

Сильні бурі, урагани, сніжні метелиці та морози появились у давно невиданій силі і скількости. Пересічна теплота у місяцях березню і квітню сего року була богато нища від пересічної теплоти у минулі роки, а холодні дні у квітню, які ми пережили на початку того місяця, були найхолоднійшими, які взагалі у тій порі запамятано. Ледяні гори на морі пересунулись того року богато більше на полудне, чим звичайно, а під на північних Великих Озерах стояв у марті так, як би це була середина зими. Взагалі весна цего року запізнилась о кілька неділь.

Професор Абот не робив ніяких далекойдучих висновків зі своїх помічень, підчеркнув лише, що дотеперішне „незвичайне" пониження сонічної теплоти, як видно з погоди послідних місяців, буде причиною холодного року.

Що викликало ці неправильности у нормальному стані сонця, та як довго вони будуть тревати, цего на основі дотеперішних обсервацій професор Абот не міг сказати. Ствердив лише, що сегорічну незвичайну погоду викликали не відносини на землі, а якісь, незвісні явища на сонці, або десь біля нього.

Дальші розсліди над сонцем будуть продовжуватись далі, головно при помочи двох обсерваційних стацій, заложених з рамени звісної Смитсонської фундації. Одна з них находиться на горі Гарква у Аризоні, а друга на горі Монтезума у Чіле, 9.500 стіп над уровнем моря. Обі вони находяться на такій пустині, на якій за послідних 20 років нападало дощу на один інч. Іменно тому, що там хмари так рідко появляються, легко там робити обсервації над сонцем, яке там видно майже кождого дня. Розсліди ті, вкупі з відомостями з иньших країв певно пояснять ту незвичайно дивну „простуду сонця".

———o———

ДОПИСИ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На поміч українським інвалідам

Вчасі Зїзду Першого Округа Січової Організації котрий відбувся дня 1. квітня с. р. відбулась також з тої нагоди панахида в катедральній церкві в Филаделфії за погибших героїв за українську справу. При сій нагоді зібрано в церкві суму 80 дол. на Фонд Українських Інвалідів.

До зібраної суми доложив Округ зі своєї каси 20 дол. і суму 100 дол. відіслано до Земельного Банку у Львові через канцелярію д. Грицея, котрий посилку переслав безплатно.

Отсим Перший Округ Січової Організації складає в першій мірі подяку Впр. о. М. Кінашеви за відправлення панахиди та позволення зібрання в церкві сеї жертви, як також всім тим, що причинились до зібрання і переслання такої красної жертви, чим не одному нашому бідному героєви-каліці осушимо не дону сльозу.

ЗА СТАРШИНУ ПЕРШОГО ОКРУГА СІЧ. ОР.:
М. Стоколоса, писар.

———0———

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Організаційне віче Обєднання в Сентралії, Па.

Перша з ураїнських громад Сентралія, Па., взялась до організаційної праці і на поклик Обєднання скликала організаційне віче на день 29. квітня с. р. Скликанням віча занявся місцевий комітет Обєднання, який енергічно веде свою роботу.

Прийшли не тільки місцеві але і гості з дооколичних сіл. О 3-ій год. відкрив віче місцевий парох о. Й. Боярчук. Предсідателем вибрано одноголосно о. Й. Боярчука, секретарювали п. С. Прихода і Ілько Савчук.

Поясняючи ціль віча, о. Й. Боярчук зазначив, що на український наоід спав тяжкий удар. Одиноким союзником наших братів в старім краю є американська еміґрація. Тому ми повинні винайти собі, як вести дальшу боротьбу, як помагати дальше старому краєви, щоб наша допомога була доцільна й успішна. До зорганізовання цеї допомоги покликане Обєднанне Українських Організацій в Америці.

Потім забирав слово делеґат Обєднання др. В. Галан. Дотеперішня праця не була так безуспішна як це представляють наші вороги. Насильство аліянтів над українським народом дня 14. марта 1923. пригадало нам, що сила наша мала, а тому з ще більшою енергію мусимо йти вперед! Приступаючи до дальшої праці, треба переглянути всю дотеперішню діяльність, наші успіхи і неуспіхи. Перейшовши всі моменти визвольної боротьби так в краю як і в Америці, бесідник сказав, що ці жертви не пійшли марне, але тих 70.000 впавших українських Стрільців збудило народню свідомість всього українського народу і збудило його до державного життя. Виховані в неволі сотки літ, ми не змогли вдержати здобутої державности. Тепер, маючи воєнний досвід, пійдемо дальше і в нашій праці використаємо всі здобутки наших попередників.

Американська еміґрація устами своїх мужів довіря заявила, що піддержить всяку боротьбу за незалежність нашої Батьківщини. Щоб дати сю поміч, мусить сама еміґрація бути сильна і добре зорганізована. Тому створено центральну організацію, Обєднанне, яке має обєднати всіх чесних українських робітників. Створили його на поодинокі люди але українські організації і вони відвічальні за його діяльність. Розказавши про ціль і завдання Обєднання та його дотеперішню працю, бесідник пояснив ціль народнього податку, та на що його буде ужито.

Народній податок це видимий знак приналежности до українського народу. Завданнєм громад не тільки складати податок але і вказати, як його має бути ужито. Не тільки стояти з боку і кричати: то зле, але вказати, як буде добре. Тільки спільними силами і боротьбою збудуємо власну державу. А в тій боротьбі мусить бути одна воля і одна думка. Сила Обєднання залежить від сили організації, які його створили, а сила еміґрації в її организованости. Тому кождий Українець і Українка повинні стати членом організації, а тимсамим членом Обєднання, щоб ми в нашій організації заступали справді пів міліона Українців а не лиш на папері. Щойно тоді ми побачим свою справжню силу і відповідно до цього поведемо боротьбу.

Промову бесідника перериване грімкими оплесками.

Предсідатель віча, о. Й. Боярчук висказав думку, що ми не сміємо уставати в праці тому, що колись зроблено помилку. Обєднанне Українських Організацій проведе працю в тім напрямі, як бажає того вся Українська еміґрація. Спільною працею збудемо державу, і тому мусимо всі як один стати дійсними членами Обєднання і піддержувати його в праці. Ми мусимо дати фонди і кождий з нас буде так довго складати жертви, доки на всіх Українських землях не повстане одна. самотійна Українська Держава.

Всі присутні повстали з місць і заприсягли додержати слова.

Таку відповідь на аліянтські постанови дала мала українська громада.

Потім відчитано резолюції др. Галана, які принято одноголосно.

Резолюції звучать:

Всеукраїнське віче скликало Комітет Обєднання в Сентралії, Па., дня 29 квітня, 1923, постановило:

Висловити своє повне довіре і щиру подяку Укр. Гал. правительству під проводом дра Е. Петрушевича за його велику працю в будові української держави.

Всему українському народови, який в геройській боротьбі проти ляцького і аліянтського насильства кладе в жертву своїх найкращих синів і не гнеться перед ляцьким шляхтичем, пересилаємо свій поклін і заявляємо, що:

1. Вважаємо рішеннє Ради Амбасадорів з 14. марта, 1923. та польсько-большевицьку угоду є Риґи, 18. марта, 1921, необовязуючим для українського народу, а признаємо волю українських народних мас за одиноко обовязуюче право і закон.

2. Заявляємо, що підіпремо одноцільним фронтом всі можливі способи боротьби, за які візьметься український народ в старому краю для боротьби проти наїзника.

3. Без огляду на те як довго боротьба затягнеться, є натиском підчеркуємо, що рішені на найдовшу боротьбу та не покинемо цеї допомоги так довго, доки не сповниться воля українського народу та на всій українській територіі не буде основана українська демократична република.

Організаційні.

1. Заявляючи своє довіре до теперішньої діяльности уряду Обєднання, завзиваємо його вести далі і поширити свою діяльність, зміряючи до повного зорганізовання всіх живучих в Америці Українців і Українок, до хочби невпинної боротьби та неуставлючої помочі для боротьби українського народу в старім краю за свободу.

2. Підчеркуючи потребу тісної організації американських під сю пору, взиваємо всі українські громади відкинути на бік особисті чи дрібно-партійні усобиці, а доложити всіх сил, щоб Обєднанне Укр. Організацій справді обєднало всіх Українців без огляду на пол, вік, релігійні чи партійні рижниці.

Для негайної матеріяльної піддержки старого краю в його визвольній боротьбі рішаємо:

Кождий Українець і Українка на знак своєї приналежности до українського народу повинен заплатити народній податок, а в жертву боєвого фонду зложити свій одноднєвний заробіток.

———0———

Запоряджено збірку на покриттє коштів віча, після чого Іван Чепа візвав всіх вложити негайно податок за цілий рік що було зроблено.

Це перша громада, яка зложила народній податок за весь рік на перший поклик Обєднання.

На закінчення відспівано народні пісні. „Не миритись, а боротись будем", — це були слова вічевиків.

Таким чином Сентралія буде красним прикладом для всіх громад.

Вічевик.